

OHA / Kieliryhmä

Muistio

26.6.2024

Työryhmä: Eija Zitting (Aalto), Petri Sjöblom (Turun yo), Hannele Markkanen (HY), Kati Toikkanen (TAU), Anne Talvio (Oulun yo), Maija Kuiri (LUT), Satu Kouki (UEF), Jonna Kosonen (UEF, 2024 alkaen), Maija Pöyhönen (JyU), Anne Himanka (LUT)

Tehtävä: Tarkastella yliopistojen kielellisiä linjauksia peilaten apulaisoikeuskanslerin vuonna 2023 antamaan ratkaisuun (OKV/2967/10/2021) ja arvioida tarvetta ja mahdollisuutta yhtenäisille suosituksille yliopistojen työn tueksi.

Lähtökohta: Opiskelijoilla on oltava halutessaan mahdollisuus suorittaa yliopiston koulutusvastuuseen kuuluva koulutus sekä kandidaatin että maisterin tutkinnoissa niin, että pääosa opetuksesta on tarjolla suomen/ruotsin kielellä.

Rajaus: Nämä suositukset koskevat alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

EHDOTUS SUOSITUKSIKSI

Yliopiston tutkintojen on oltava suoritettavissa tutkinto-asetuksen (794/2004, viimeisin muutos 11/2022) ja koulutusvastuun täsmentämisasetuksen (1451/2014, viimeisin muutos 271/2023) mukaisen koulutusvastuun pohjalta. Koulutusvastuu on määritelty eri aloilla hyvin erilaisella tarkkuudella: oikeustiede ja kauppatiede ovat kumpikin yksi koulutusvastuun alue ja toisaalta tekniikan ala on jaettu yli kymmeneen alueeseen. Tämä vaikuttaa osaltaan merkittävästi opetuksen kielisyyteen.

SUOSITUS 1: Tutkintokieli on kieli, joilla tutkinto-ohjelma toteutetaan ja se ilmoitetaan tutkinto-ohjelman opetussuunnitelmassa. Tutkinto-ohjelmalla voi olla yksi tai useampia tutkintokieliä. Tutkinto-ohjelman pakollisen osan opintojaksojen opetuskielen tulee olla pääosin sama kuin ohjelman tutkintokieli.

Poikkeus: kielten tutkinto-ohjelmat

SUOSITUS 2: Tutkintokielen lisäksi on määriteltävä opintojakson tai kurssin opetuskieli. Opetuksessa voidaan käyttää yhtä tai useampaa kieltä. Opintojakson tai kurssin opetuskieleksi vahvistetaan se kieli, jolla enin osa opetustapahtumista on järjestetty.

SUOSITUS 3: Opintojakson tai kurssin tehtävät sekä tenttikysymykset (tai niitä vastaavat) ja vastaukset annetaan lähtökohtaisesti kurssin opetuskielellä, jolloin se on myös kurssin suorituskiekieli. Kurssin suorituskielellä tarkoitetaan kieltä, jolla opiskelija tekee kurssin tai opintojakson tehtävät (esimerkiksi kurssitehtävät, raportit, tentin, oppimispäiväkirjat tms.).

Opiskelija ja vastuopettaja voivat opiskelijan aloitteesta sopia myös opetuskielestä poikkeavan muun yliopiston hyväksymän kielen käyttämisestä suorituskieleenä.

SUOSITUS 4: Opintojaksojen tai kurssien oppimateriaali valitaan ensisijaisesti pedagogisen harkinnan pohjalta ottaen huomioon mahdollisuus hyödyntää uusinta tutkimustietoa. Opetus- ja suorituskielistä riippumatta aineistoa voidaan tarjota yliopiston hyväksymillä vierailu kielillä. Oppimateriaalista päätetään opetussuunnitelmien vahvistamisen yhteydessä tai muussa yliopiston hyväksymässä opetuksen järjestämistä koskevassa prosessissa.

SUOSITUS 5: Opetusta voidaan yliopiston harkinnan mukaan tarjota kieliversioina käyttäen hyväksi esimerkiksi tallenteita, tekstitystä tai tulkkausta. Tämä tukee toisaalta monikielistä opetusta ja toisaalta myös kotimaisella kielellä tutkintoaan suorittavia opiskelijoita.

SUOSITUS 6: Opinnäyte kirjoitetaan lähtökohtaisesti koulutusohjelman tutkintokielellä. Opiskelijan aloitteesta opiskelija ja ohjaaja/valvoja voivat sopia myös muun, yliopiston hyväksymän kielen käyttämisestä.

SUOSITUS 7: Jos tutkinto-ohjelmalla on useampia tutkintokieliä (monikielinen ohjelma), tulee tutkinto-ohjelmaan olla tutkintokieliä mukaiset hakukohteet. Tutkinto-ohjelman pakollisen osuuden (pääaine tai siihen rinnastettava kokonaisuus) opetuksesta pääosa tulee järjestää tutkintokielellä. Monikielisessä tutkinto-ohjelmassa kotimaiskielistä tutkintoa suorittaville on turvattu suoritusmahdollisuus kotimaisella kielellä pääosassa pakollisia opintoja.

SUOSITUS 8: Opiskelijat, jotka ovat yliopistolain mukaan lukuvuosimaksuvelvollisia vieraskielisessä koulutuksessa, ovat lukuvuosimaksuvelvollisia myös monikielisten tutkinto-ohjelmien vieraskielisissä hakukohteissa.

SUOSITUS 9: Opiskelijan tulee saada ohjausta ja neuvontaa yksikielisessä yliopistossa yliopistolain mukaisella kielellä suomeksi tai ruotsiksi **tai** ohjelman tutkintokielellä ja kaksikielisessä yliopistossa suomeksi ja ruotsiksi **tai** ohjelman tutkintokielellä.

SUOSITUS 10: Tutkinto-ohjelman kielisyyden toteutumisen seuranta järjestetään opetussuunnitelmassa vahvistettujen kielitietojen perusteella.

SUOSITUS 11: Koulusivistyskieli. Opiskelijalle voi määrittää yksi tai useampi koulusivistyskieli riippuen ensimmäisen ja toisen asteen tutkintojen kielistä. On suositeltavaa, että yliopistot päättävät, merkitäänkö eri kielellä ensimmäisen ja toisen asteen tutkinnon suorittaneelle yksi vai useampi koulusivistyskieli. Tämä vaikuttaa esimerkiksi kypsyysnäytteen kieleen.

TAUSTAMATERIAALIA:

Otteita OKSA-sanastosta:

Tutkintokieli - kieli, jolla koulutuksen järjestäjällä tai koulutusorganisaatiolla on velvollisuus antaa opetus tai koulutus tai tutkinnon ja tutkintoon sisältyvien opintojen suorittamismahdollisuus. Yliopisto voi lisäksi päättää muun kielen kuin lain mukaisen opetus- ja tutkintokielenä käyttämisestä opetus- ja tutkintokielenä ja opintosuorituksissa.

Opetuskieli - Korkeakouluissa opetuskielellä viitataan kieleen, jota opetustilanteessa käytetään, ei opintosuorituksen kieleen (esimerkiksi opintojakson tai opintokokonaisuuden suorituskielem).

Opintosuorituksen kieli - kieli, jolla oppija suorittaa ammatillisen tutkinnon tai tutkinnon osan tai tekee lukiokoulutukseen tai korkeakoulutukseen kuuluvan opintosuorituksen.

Pakollinen tutkinnon osa - sellainen osa tutkintoa, joka kaikkien kyseistä tutkintoasuorittavien oppijoiden on suoritettava suorittaakseen tutkinnon